

165

Colecția POVESTIRI ŞTIINŢIFICO-FANTASTICE

IGOR ROSOHOVATSKI

O ÎNTÎLNIRE PRIN TIMP

EDITATĂ DE REVISTA
ŞTIINŢĂ ŞI TEHNICĂ

IGOR ROSOHOVATSKI

O ÎNTÎLNIRE PRIN TIMP

ENIGMA „RECHINULUI“

MAREA CE CLOCOTEŞTE ÎN NOI

Coperta-desen: DUMITRU IONESCU

Colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice"
Anul VII — Nr. 165 — Octombrie 1961

Igor Rosohovatski

La sfîrşitul lunii mai, redacţia noastră a primit vizita scriitorului sovietic Igor Markovici Rosohovatski. În acest număr al Colecţiei, avem plăcerea să prezentăm cititorilor trei povestiri semnate de acest autor.

I. M. Rosohovatski s-a născut în anul 1929 în oraşul ucrainean Şpola. Tatăl său a murit pe front în timpul războiului. Şcoala medie a făcut-o în oraşul Boguslav.

Primele lui încercări literare ţineau de genul liric. În clasa a X-a a scris o seamă de poezii care i-au fost publicate în ziarul raional. În 1954 şi-a văzut tipărite versurile într-un volum intitulat „Podul".

Pe cînd studia la Institutul pedagogic din Kiev, a frecventat şi cursurile de biologie de la Universitate, unde a avut ca profesor pe biologul Iemcenko, membru corespondent al Academiei.

Spre literatura ştiinţifico-fantastică s-a simţit atras din anul 1958. Prima lui povestire în acest gen a fost „Enigma «rechinului»".

De atunci a scris o serie de povestiri care au fost publicate în revistele sovietice „Tehnika molodeji", „Znania ta praţia" (Kiev), „Znanie-sila", „Molodeji Moldavii", „Pravda Ukrainî", „Iska'eli". Lucrările lui de anticipaţie au mai ales teme din domeniul biologiei.

Actualmente lucrează ca redactor la ziarul „Iunîi Leninet" din Kiev.

O întîlnire prin timp

Linia crenelată a orizontului era înmuiată în purpură. Soarele se pierdea la orizont şi trimitea pe pămînt cele din urmă raze, ca pe un rămas bun.

Omul stătea la picioarele uriaşelor statui, rotindu-şi privirea de jur împrejur. Simţea vag că s-a schimbat ceva. Dar ce anume? Cu neputinţă de ghicit. Starea de nelinişte care-l cuprinsese nu-l părăsea de loc...

Era arheolog. Corpul său slab, uşor încordat părea mai tînăr decît faţa brună, bătută de vînturi, cu ochii obosiţi, mult prea calmi. Din cînd în cînd însă ochii lui se uitau atenţi la obiectul acela cunoscut, se însufleţeau şi se aprindeau, şi atunci devenea limpede că acest om era făcut din aceeaşi materie de foc ca şi Soarele sub razele căruia păşea el pe Pămînt.

Acum îl chema Mihail Grigorievici Butiaghin, dar atunci cînd venise aici pentru prima oară ea îi zicea „Mişá", punînd accentul pe ultima silabă.

Aceasta s-a întîmplat cu cinci ani în urmă, cînd se pregătea să-şi susţină disertaţia, iar ea era în ultimul an de facultate. Sveta i-a spus: „Îmi e necesar pentru lucrarea de diplomă", şi el a obţinut includerea ei în efectivul expediţiei. În general, ea îl juca pe degete...

Mihail Grigorievici se uită ţintă la figurile uriaşe, încercînd să-şi aducă aminte lîngă care dintre ele, în ce loc i-a spus Sveta: „Mişá, unul ca tine e greu de iubit..." Şi a întrebat, dîndu-şi cu o mişcare semeaţă din cap părul pe spate: „Ori poate mi se pare numai că iubesc?"

Buzele lui Mihail Grigorievici tresăriră într-un zîmbet, apoi se îndoiră şi rămaseră încremenite ca două linii încordate.

„Ce s-a schimbat aici? Ce putea să se fi schimbat?" se întrebă el, purtîndu-şi ochii peste dunele de nisip. Îşi aminti din nou, în cele mai mici amănunte, tot ce s-a petrecut atunci.

...Plecînd pentru a treia oară spre ruinele acelui oraş antic, patru membri ai expediţiei arheologice s-au răzleţit de caravană şi s-au rătăcit în deşert. Atunci au descoperit ei, cu totul întîmplător, printre dunele de nisip, aceste statui. Figura bărbatului era puţin mai înaltă decît aceea a femeii. Îşi amintea bine faţa lui, colţoasă, aproape fără nas şi fără urechi, cu gura adînc înfundată. Cu atît mai neobişnuiţi, chiar nefireşti păreau pe faţa aceasta ochii bine conturaţi. În ochii bărbatului se distingeau limpede pupilele rombice, vinişoarele albăstrii de pe iris, peria ţeapănă a genelor.

Figurile sculpturilor impresionau prin asimetria lor. Aveau trunchiul și mîinile foarte lungi.

În ciuda discuțiilor aprinse, membrii expediției n-au reușit să stabilească civilizația și epoca din care făceau parte statuile.

Mihail Grigorievici nu va uita niciodată clipa în care a văzut pentru întîia oară ochii sculpturilor. I se tăiase răsuflarea. Rămăsese încremenit, incapabil să-și ia privirea de la ochii aceia. Apoi, desfăcîndu-și larg brațele și supunîndu-se unei forțe străine și neînțelese, a pornit înspre ei ca un lunatic. Numai cînd s-a lovit cu pieptul de picioarele uneia dintre statui, s-a oprit și a simțit numaidecît o arsură la șold. A vîrît mîna în buzunar și nu și-a putut stăpîni o exclamație. Tabachera de alamă se încălzise de parcă ar fi fost ținută pe foc.

Mihail și-a revenit și a întors capul. Profesorul de istorie stătea absolut nemișcat, cu ochii mari și cu brațele strîns lipite de șolduri. Semăna cu o statuie mai mult decît sculpturile înseși.

Pînă și scepticul de Feodorov a mărturisit că nu prea se simțea în apele lui.

Cînd a văzut Svetlana figurile, a scos o exclamație slabă și s-a lipit strîns de Mihail, căutînd instinctiv apărare. Slăbiciunea ei i-a dat lui putere. S-a simțit un apărător puternic și dîrz și și-a învins teama din fața ochilor statuii.

Se pare că avea dreptate cine spunea că în arheologul Aleoșa Feodorov se ascundea un fizician. Feodorov a săvîrșit pe furiș o profanare arheologică, a cioplit o bucățică din piciorul statuii care reprezenta femeia, ca s-o cerceteze în laborator și să stabilească substanța din care erau făcute monumentele. Era o substanță neobișnuită, acoperită de o rețea de nervuri și pigmentată cu mici pete de un albastru șters.

Cîteva zile mai tîrziu, cei patru exploratori ce se pierduseră de expediție au fost găsiți cu ajutorul unui avion. Apoi au pornit pe calea aerului la Leninabad, visînd să se întoarcă cît de curînd la statuile din deșert.

A început însă Marele Război pentru Apărarea Patriei. Svetlana a plecat împreună cu Mihail pe front. Profesorul de istorie și-a găsit moartea în timpul blocadei Leningradului. A murit și Aleoșa Feodorov, în urma unei explozii în laborator. Explozia s-a produs în momentul în care Aleoșa examina substanța desprinsă din statuie. Unul dintre laboranți susținea că de vină era bucățica aceea de substanță care acționa ca un catalizator foarte puternic, accelerînd unele reacții și frînînd altele. Din această cauză s-a și aprins un lichid inflamabil...

După sfîrșitul războiului, Mihail Grigorievici și Sveta, care-i devenise soție, și-au reluat viața obișnuită, s-au întors la vechile lor îndeletniciri, la treburile rămase neterminate. Și, desigur, înainte de toate, la misterul sculpturilor. S-a constatat atunci că în anul 1943 plecase în deșert, la locul unde se aflau monumentele, o mică expediție care însă n-a reușit să le găsească. Era posibil să le fi acoperit nisipurile mișcătoare.

Și Mihail Grigorievici porni să organizeze o nouă expediție. De data aceasta Sveta nu putea să-l însoțească, deoarece cu două luni mai înainte dăduse naștere unui băiat.

Mihail Grigorievici plecă singur pe calea aerului la Leninabad, iar de-acolo mai departe, spre deșert. Aici, în vreme ce se învoia cu călăuzele, auzi o legendă interesantă, care-l puse pe gînduri.

„Demult o dată, cu multe veacuri în urmă, a străbătut deșertul acesta poporul nomad al gazrufilor, care fugeau din fața unor triburi

vrăjmaşe. Nomazii piereau pe capete, de arşiţă şi de sete. Cei care mai rămaseră în viaţă erau numai piele şi oase.

Atunci, căpetenia lor aduse jertfă idolilor blestemaţi pe cea mai frumoasă şi mai tînără dintre fete. Căpetenia se ruga: «Nu vă întoarceţi faţa de la noi, o, zei! Ajutaţi-ne, zei ai vîntului, ai văpăilor arzătoare, ai nisipului, ai văzduhului!»

Şi s-ar fi rugat poate multă vreme la idoli, cînd, deodată, oamenii lui au văzut că din Soare s-a desprins o bucată, căzînd înspre Pămînt. Bucata aceea se mărea văzînd cu ochii, prefăcîndu-se într-un iatagan de foc.

Nomazii s-au prosternat la pămînt şi şi-au astupat urechile, ca să n-audă urletul şi şuierul înfiorător pe care-l făcea căzînd bucata de Soare. Atunci s-a abătut peste ei un uragan cumplit şi în cîteva clipe din toţi bărbaţii şi din toate femeile n-au mai rămas în viaţă decît trei.

Aceşti supravieţuitori au mai mers încă zece zile şi încă patru prin deşert şi au văzut în depărtare sclipind nişte munţi. Munţii erau cu totul netezi, ca două uriaşe inele, prinse unul de altul. Nomazii s-au speriat şi au luat-o la fugă îngroziţi. Apoi au mai rătăcit multe zile prin deşert şi numai unuia dintre ei i-a fost sortit să ajungă iarăşi printre oameni şi să le povestească toate cele întîmplate... Atunci preoţii au statornicit oprelişte ca toate caravanele să ocolească «locul sfînt», unde se aflau cumplitele inele.

Iar dacă vreun călător rătăcit se apropia de inele la mai puţin de cinci bătăi de săgeată, murea răpus de o boală necunoscută..."

„Ce poate fi oare?" — se întreba Mihail Grigorievici. Reuşise să descopere în manuscrisele unui istoric antic o confirmare a acestei legende. Istoricul pomenea de o stea care a căzut pe Pămînt, de un uragan şi de pieirea unui trib nomad.

Atunci se ivi în mintea arheologului o ipoteză vagă: nu era posibil ca în deşert să fi aterizat cîndva o navă cosmică, iar fiinţele înzestrate cu raţiune din această navă să fi lăsat acolo statuile ca semn al vizitei lor pe Pămînt?

Această ipoteză explica înfăţişarea teribilă a sculpturilor, substanţa misterioasă din care erau ele făcute şi multe altele. Dar ea prezenta şi unele lacune.

Cel mai de neînţeles lucru era că nimeni n-a pomenit vreodată de vreo fiinţă misterioasă care să fi venit din pustiu. Cosmonauţii s-ar fi interesat, de bună seamă, de locuitorii planetei proaspăt descoperite şi ar fi căutat să intre în contact cu ei.

Mihail Grigorievici ardea de nerăbdare să-şi verifice cît mai curînd ipoteza. Şi iată că, în sfîrşit, unul dintre avioanele expediţiei, zburînd pe deasupra deşertului, a văzut statuile mult căutate. Imediat a plecat la drum un grup expediţionar, în frunte cu Mihail Grigorievici.

...Iată-l în faţa ciudatelor monumente, maturizat şi înăsprit de război, grav, ştiind să-şi stăpînească simţămintele şi elanurile. Stă şi se gîndeşte: „Prin cîte am trecut în acest răstimp! Căutări, emoţii, disertaţia, naşterea băiatului. Frontul, focul, moartea, tot felul de oameni... Unii au devenit din străini apropiaţi, alţii au murit. Acolo, pe front, pentru militarii de carieră, un an de serviciu era socotit cît patru, dar de fapt un an făcea cît zece, cît douăzeci de ani, cît o viaţă întreagă. Noi am cunoscut atunci valoarea adevărată a multor lucruri, am înţeles mai limpede ce e fericirea, viaţa, credinţa, o înghiţitură de apă."

Apoi se gîndi la feciorul său şi zîmbi cu duioşie.

Îşi aduse aminte de vestigiile oraşului antic descoperit în acest deşert. Printre ruinele uneia dintre case găsise un cap de femeie din ghips. Acum capul e expus la Ermitaj şi oricine îl vede se minunează cît de frumoasă poate fi faţa unei femei obişnuite atunci cînd aceasta iubeşte. Şi oricine ar vrea să fie demn de o astfel de dragoste.

„Asta-i tot ce-a mai rămas din viaţa şi munca unui sculptor necunoscut“ — îşi zise Mihail Grigorievici. „Dar e oare puţin dacă oamenii se înalţă şi devin mai puri văzîndu-i opera ?“

Îşi închipui ce va rămîne de pe urma lui : cercetări, studii, descoperiri, avînd întipărite în ele o frîntură de istorie, uneori sîngeroasă şi feroce, nesăbuită şi mîrşavă, alteori măreaţă şi luminoasă, dar întotdeauna arătînd drumul în viitor. Şi vor mai rămîne feciorul său, şi feciorul feciorului, şi strănepoţii, şi faptele lor...

Dar de pe urma Svetlanei ? Ea a fost întotdeauna un modest ajutor. Dar ar fi putut duce el la bun sfîrşit expediţia din Pamir dacă nu era ea ? Pe prima pagină a cărţii lui despre acel oraş străvechi nu stă înscrisă această dedicaţie : „Scumpei mele Svetlana“ ? Cei ce vor citi dedicaţia nu vor înţelege oare ce-a însemnat ea pentru dînsul ?

Deasupra orizontului se mai vedea marginea soarelui. Acolo părea că se topeşte nisipul, scurgîndu-se într-o masă de foc. Apoi veni o adiere de vînt şi nisipul fremătă. Numai statuile stăteau nemişcate, mai neînsufleţite decît însuşi deşertul.

Mihail Grigorievici se gîndi din nou că ele rămăseseră la fel de nemişcate în răstimpul acelor cinci ani, iar vîntul le bătuse din toate părţile, mînios din pricina stavilei ivite în calea lui. Timpul se scursese pe lîngă ele ca nisipul, ducînd cu sine bucuriile şi suferinţele oamenilor...

Şi totuşi... lui Mihail Grigorievici i se păru că aici se produseseră unele schimbări de care nu-şi putea da seama şi tocmai de aceea era înciudat şi neliniştit. Scoase din buzunar portofelul şi-l desfăcu... Din portofel scoase o fotografie... Iată-l pe el, iat-o pe Svetlana în faţa monumentelor... Dar ce înseamnă asta ? E cu neputinţă ! Nu se poate...

Mihail Grigorievici se uita cînd la fotografie, cînd la cele două sculpturi. Aparatul nu putea să se fi înşelat. Poate se înşală acum ochii lui ? Se dădu mai aproape, apoi se trase îndărăt. Nu, nici ochii nu se înşelau.

În fotografie, femeia din monument stătea dreaptă, cu mîinile lăsate în jos. Acum îşi schimbase poziţia : picioarele ei erau uşor îndoite de la genunchi, iar una dintre mîini era întinsă către un picior, la locul de unde Feodorov desprinsese o bucăţică. Statuia bărbatului, care fusese întoarsă puţin într-o parte, făcuse un pas înainte, luînd parcă apărarea femeii. Mîna dreaptă o avea întinsă înainte şi ţinea strîns în ea un obiect.

„Ce pot să însemne toate acestea ?“

Mihail Grigorievici nu mai simţea nimic, nu se mai putea gîndi la nimic decît la statui. Ochii îi străluceau, faţa puternic bronzată i se îmbujorase. Acum părea mult mai tînăr decît era în realitate. Îşi aduse aminte ce-i spusese odată Svetlana : „Nu mă pot cu nici un chip desprinde de impresia că statuile sînt vii“...

Ritmul gîndurilor deveni haotic. În memoria lui apăreau date fragmentare: elefantul trăieşte zeci de ani, iar unele specii de insecte cîteva ore. Dacă s-ar socoti însă mişcările pe care le fac în viaţa lor un elefant şi o insectă, s-ar putea ca numărul acestor mişcări să fie aproximativ egal.

Schimbul de substanţe şi viaţa nu au o perioadă de timp determinată. Ele diferă de la o specie la alta şi oscilează în limite foarte largi. Astfel, întreaga evoluţie a grîului se sfîrşeşte în cîteva luni, pe cînd sequoya se dezvoltă timp de cîteva mii de ani.

Tot mai limpede se contura ideea principală. Chiar şi la fiinţele pămînteşti intervalele de timp în care se desfăşoară procesele de bază ale vieţii sînt atît de diferite, încît raportul dintre o perioadă şi alta este acelaşi ca între o zi şi un deceniu sau un secol.

Şoarecele digeră în întregime hrana într-o oră, o oră şi jumătate, iar şarpele în cîteva săptămîni.

În unele bacterii diviziunea celulelor se face la o oră, două, pe cînd la multe organisme superioare — o dată la cîteva zile.

Fiecare specie are durata ei, spaţiul ei. Perioadele sale de viaţă... Unei furnici, care se mişcă cu atîta repeziciune, o moluscă i s-ar părea o stană de piatră... Iar dacă am mai pune la socoteală şi fenomenele de anabioză *...

Statuile stăteau în faţa lui absolut nemişcate. Dar el începea să-şi dea seama că imobilitatea lor e numai aparentă, că nu sînt statui, ci... Desigur sînt nişte fiinţe vii de pe o altă planetă, dintr-o altă lume, dintr-o altă substanţă, dintr-o altă eră. Pentru ele secolele noastre sînt clipe. Desigur că şi procesele naturii vii se desfăşoară acolo într-un alt ritm, mai lent.

Femeii acesteia ciudate i-au trebuit cinci ani ca să simtă durerea din picior şi să reacţioneze la ea. Cinci ani i-au trebuit bărbatului să facă un pas.

Cinci ani... În acest răstimp, el, Mihail Grigorievici, a trecut prin atîtea încercări, a găsit o seamă de tovarăşi şi a pierdut alţii, a ajuns să se cunoască mai bine pe sine însuşi, şi-a trecut prin foc dragostea şi ura. L-au încercat chinurile, durerea, desperarea, bucuria, amarul şi fericirea.

În vremea asta impulsurile nervoase ale acestor fiinţe se tîrau încet prin nervi, semnalizîndu-i femeii senzaţia de durere, iar bărbatului primejdia.

Mihail Grigorievici a străbătut fronturile rănit, istovit, dar nestăvilit în setea lui de victorie. Iar femeia aceea firavă, cu părul de aur, soţia lui, a păşit alături de el, împărţind cu dînsul greutăţile şi bucuriile.

În acest răstimp, femeia pe care toţi o socoteau o statuie şi-a coborît mîna spre locul care o durea, iar bărbatul şi-a mişcat piciorul, ca să facă un pas în întîmpinarea primejdiei.

---

* *Anabioză* — procesul de încetinire sau de întrerupere temporară a vieţii.

Părea de necrezut, dar Mihail Grigorievici știa mult prea bine că în natură se pot întîmpla lucruri uimitoare, căci natura e nemărginit de variată.

„Vor mai trece zeci de ani" — își zise. „Eu am să mor, are să moară și feciorul meu. Pentru ființele acestea însă nimic nu se va schimba și ele nu vor afla nimic nici de mine, nici de băiatul meu. Epoca noastră le atinge și zboară mai departe... Și toate suferințele, toate bucuriile și chinurile noastre n-au pentru ele nici o însemnătate. Ele vor aprecia numai faptele unor întregi generații."

Numaidecît își puse întrebarea : „Le vor aprecia oare ? S-ar putea să fie altfel. Pentru durerea pricinuită femeii, fără rea intenție, cu zeci de ani în urmă, bărbatul a ridicat arma. Dar cînd va lua ea foc ? Cîți ani vor mai trece pînă atunci ? Sute, mii ?... Oamenii dintr-un viitor îndepărtat vor plăti pentru greșelile strămoșilor lor de demult. Ce fel de armă o fi asta ? Ce acțiune are ea ? Și cum poate fi oare împiedicată să acționeze ?

Mihail Grigorievici puse stavilă șuvoiului de întrebări. Oamenii de pe Pămînt pot face cu ușurință față acestor intruși. Arma din mîna bărbatului poate fi smulsă. Ființele acestea pot fi legate cu cabluri de oțel. La urma urmei, învinge acela al cărui timp se scurge mai repede.

Dar cum să comunice oamenii cu acești străini ? Cum să afle ceva despre țara lor și să le vorbească despre Pămînt ? O întrebare pusă azi va ajunge la conștiința lor peste zeci de ani și vor mai trece alte sute de ani mai înainte de a veni un răspuns.

Va fi nevoie să se pună multe întrebări pînă să se ajungă cît de cît la o înțelegere reciprocă între pămînteni și străini. Vor trece mii de ani... Iar întrebările străbunicilor vor pierde orice semnificație pentru urmași și ei vor pune alte întrebări... Și iar vor trece mii de ani...

Pentru străinii aceștia vor fi clipe, pentru pămînteni, epoci.

Lui Mihail Grigorievici îi era groază acum să se gîndească la perioada vieții sale. Cît de mică și nedeslușită era ea, ca o picătură de apă într-un ocean ! Cît de neînsemnată e, deși lui i se pare o întreagă epocă ! Ce e el ? Pentru ce a trăit ? Ce va rămîne de pe urma lui ?

Își săltă capul. El poate răspunde cu seninătate la ultima întrebare. Vor rămîne faptele lui — pagini de istorie citite de alții. Perioada lui de timp nu s-a scurs degeaba. Iată dovada. În cinci ani și-a îmbogățit într-atîta inteligența și a dobîndit atîta experiență încît a înțeles lucruri la care înainte nici să se gîndească nu putea. El dezlegase taina statuilor !

Îl năpădi un nou șuvoi de gînduri. Acum arheologul își dădea seama că-și face emoții zadarnice. Pămîntenii vor găsi un mijloc să intre în contact cu străinii aceștia. Ceea ce e cu neputință azi va deveni posibil mîine. Iar urmașii săi vor ști să accelereze procesele ce se desfășoară în corpul necunoscuților.

Cît despre viața lui, ca și viața oricărui om, ea nu poate fi cuprinsă în nici un interval de timp. Mai bine zis, intervalul acesta depinde de omul însuși. Unul face din existența lui o viață de nimic, neluată de nimeni în seamă, altul o face măreață și multilaterală. Noțiunea de

„clipă“ este foarte relativă. O secundă din biografia omului nu e ceea ce marchează ceasornicul, ci ceea ce apucă să facă omul în răstimpul ei. Ea poate să nu fie nimic şi poate fi o întreagă epocă.

Nu valorează oare cît secole întregi clipa în care Newton a formulat faimoasa lui lege ? Oare secundele lui Leonardo da Vinci sau ale lui Lomonosov reprezentau numai bătaia ceasornicului ?

Într-o secundă Pămîntul străbate un anumit drum, vîntul parcurge o anumită distanţă, furnica traversează o anumită potecă. Omul poate nici nu ia în seamă secundele, dar, apăsînd pe un buton, poate să lanseze într-o secundă o rachetă în Cosmos ; într-o secundă el poate să caşte de plictiseală, dar poate să şi descopere o nouă lege a firii.

Timpul este stăpînul multor lucruri din natură, dar omul este el însuşi stăpîn pe timpul său.

Mihail Grigorievici se gîndi la viaţa pe care au dus-o străinii aceştia. Ce-au apucat ei să facă în răstimpul trăit ? Mai multe decît el sau mai puţine ?

Pălălaia de la orizont se stingea încetul cu încetul. Zidul de foc coborîse de mult dincolo de dune. Numai coama lui roşie-aurie mai indica locul unde s-a făcut nevăzut Soarele, supunîndu-se timpului implacabil.

Statuile din deşert aşternură umbre lungi, care se împreunară cu aceea a lui Mihail Grigorievici. Făpturile acestea stăteau faţă în faţă, atît de deosebite şi totuşi atît de asemănătoare în esenţă. Căci ele erau fiinţe înzestrate cu raţiune şi puteau face ca faptele lor să înfrunte vremurile...

Traducere de IGOR BLOCK
după revista „Tehnika molodeji“ nr. 3/1961

Enigma „rechinului"

I

Iuri ședea pe scaun, la căpătîiul patului, și tăcea. În curtea spitalului înfloriseră copacii. În rigole, apa susura molcom. Părul Marinei, răvășit pe pernă, părea o împletitură de pîrîiașe. Iuri se uita la fața ei slăbită, cu buzele crăpate și căuta să-și întipărească în minte toate amănuntele : cum a dat ea încetișor din mînă și cum s-a uitat la dînsul.

Marina vedea umerii obrajilor lui mai ascuțiți parcă și înțelegea totul. Încercă o glumă, ca să-i dea curaj :

— Ei, poftim, ți s-a împlinit visul : sînt în pericol...

Iuri își aduse aminte de banca aceea dintr-un parc al Moscovei. Ținea mîna fetei într-a lui și nu și-ar fi dorit nimic altceva decît să stea așa o veșnicie, să-i simtă bătaia pulsului, să știe că o are alături pe ea, care i s-a încredințat atît de simplu și pentru totdeauna. Iuri i-a spus atunci :

— Cîteodată aș vrea să te știu în pericol... Pricepi ?

— Da. Ca să mă salvezi tu, i-a răspuns ea în șoaptă și tînărul i-a simțit răsuflarea.

Asta a fost nu de mult, abia cu opt luni în urmă; și totuși a fost demult, cînd ea mai era încă sănătoasă.

Își aduse aminte și de mama ei, resimțind senzația pe care i-a provocat-o atingerea mîinii ei tremurînde acolo, pe aerodrom.

— Ai grijă de Marina, Iura. Ai grijă și de dumneata. „Rechinul" trebuie să fie foarte periculos.

A zîmbit atunci liniștitor, cu un aer de superioritate. „Rechinul" nu i se părea chiar atît de cumplit.

„Rechinul" ...A izbucnit în Afganistan și a năvălit ca o trombă în Asia Centrală, umplînd de spitale regiuni întregi. Era mai teribil decît ciuma. Pe unde trecea molima, cimitirele se umpleau cu mii de morminte proaspete.

În calea epidemiei se ridicau, ca niște bastioane, spitale de campanie și stațiuni de cercetări științifice.

S-a observat că după filtrare — prin filtre cu pori largi — mediul contaminat nu mai prezenta nici un pericol. Așadar, agentul patogen era un microb și deci era de multe ori mai mare decît un virus, care e atît de mic încît filtrele nu-l rețin. Dar chiar mărind mediul de o sută de mii și de un milion de ori, cînd se vedeau distinct particulele celor mai mici viruși, cercetătorii n-au izbutit să descopere agentul patogen al „rechinului".

Ochii neobosiţi ai microscoapelor căutau în van duşmanul cel perfid. Alarmate, ziarele au început să scrie despre o enigmă a „rechinului". Era o enigmă teribilă, care costase mii şi mii de vieţi omeneşti.

Iuri îşi aduse aminte de drumul pe care l-au făcut ca să ajungă aici : erau în avion el, Marina, profesorul, grupul de laboranţi. Profesorul Nina Lvovna făcea haz pe seama „veselei călătorii de nuntă" a asistentului ei, Iuri glumea pe socoteala „rechinului" şi cu toţii rîdeau, deşi nu erau de loc veseli.

Iată-l acum la căpătiiul bolnavei. Are gura protejată de un bandaj alcătuit din cîteva straturi de tifon. Il mîhneşte gîndul că bandajul acesta îl apără de buzele Marinei, pe care le-a sărutat de atîtea ori, de respiraţia ei, pe care îi plăcea atît de mult s-o simtă mîngîindu-i pielea.

Din salonul vecin se auzeau gemete. Zilnic se eliberau în spitale zeci de paturi şi asta nu pentru că bolnavii s-ar fi făcut bine...

De cealaltă parte a geamului se împleteau crengi încărcate cu înmiresmate flori ca de promoroacă. Puţin le păsa lor de zbuciumul oamenilor. Ele spuneau în limba lor de miresme că nu există moarte, că există numai viaţă, în felurite tranziţii şi forme. Ele spuneau că nimic pe lumea asta nu este inert şi mort, ci numai îşi schimbă forma, tot aşa cum floarea se preface în fruct, iar fructul cade pe pămînt, ca să încolţească seminţele lui. Ele spuneau toate acestea oamenilor, şi cine le asculta le auzea.

Iar cel mai bun auz îl au înţelepţii şi îndrăgostiţii.

Iuri se aplecă şi mai mult şi spuse prin bandajul de tifon :

— O să fie bine, Marinka... Ai să vezi...

Ea îi răspunse cu un zîmbet chinuit.

Alături horcăi o bolnavă :

— Soră ! Soră !...

II

Ieşind pe poarta spitalului, Iuri se văzu numaidecît într-o altă lume, o lume năvalnică, încărcată de miresme. Oamenii se grăbeau care încotro. Pe stradă treceau, foşnind din cauciucuri, cutiile cu geamlîc ale autobuzelor. O voce impetuoasă cînta la radio :

Iubirea noastră va răzbi
Prin spaţiu şi prin timp...

„Prin spaţiu şi prin timp" — îşi zise mîhnit Iuri, întipărindu-şi parcă în memorie cuvintele cîntecului laolaltă cu melodia. Străbătea drumul acesta de cîte şase şi opt ori pe zi. La drept vorbind, alte drumuri nu mai făcea ; doar unul singur : laborator-spital, spital-laborator şi iarăşi... Memora prost numele străzilor, căci era întotdeauna cufundat în gînduri, dar acest drum al durerii n-avea să-l uite niciodată.

Mergea şi se gîndea la Marina şi la experienţele lui de laborator, pentru că şi ea, şi experienţele alcătuiau acum un tot. Enigma „rechinului" era cît se poate de reală. Petele roşii triunghiulare de pe gîtul Marinei marcau urma dinţilor bolii. Buzele crăpate, sclipirea rătăcită a ochilor... Gemetele din salonul vecin, spuma însîngerată... Fără a fi văzut încă misterioasa bacterie, o ştia cum arată. Enigma „rechinului" şi viaţa Marinei... Aceste două noţiuni se împleteau şi îi provocau durere.

Rechema mereu şi mereu în memorie petele roşii triunghiulare de pe gît şi anunţurile funerare din ziare: „Enigma rechinului". Unde se ascundea oare agentul patogen, bacteria „a", cum îi spuneau oamenii de ştiinţă? Blestematul şi perfidul agent patogen al bolii! Era pentru întîia oară cînd gîndea Iuri în felul acesta despre un microb, minusculă particulă a vieţii, evoluînd potrivit unor legi ale sale şi, în lupta-i pentru existenţă, perfecţionîndu-se nepăsătoare faţă de spaţiul în care s-a încuibat. În microscopul electronic, unde desluşeşte viruşii, Iuri nu poate să vadă bacteria „a", care trebuie să fie de zeci şi zeci de ori mai mare decît un virus. De ce? Poate că această bacterie nu se lasă evidenţiată? A aplicat toate metodele posibile de colorare, a examinat obiectul şi în lumină laterală, şi sub ecran metalic, şi la microscopul fluorescent, care dă o imagine în culori. Dar enigma persista şi oamenii piereau cu miile, răpuşi de duşmanul nevăzut. Se chinuia şi Marina lui (nu se putea gîndi că „murea"). Iuri simţi o durere acută în piept...

Coti după colţ şi văzu un orb. Bocănind cu bastonul într-un gard, orbul căuta intrarea în curte şi n-o putea găsi. Portiţa era însă în faţa lui; nu trebuia decît s-o împingă. Pe chipul orbului stăruia o expresie chinuită. Era, se vede, grăbit, dar iată că s-a ivit o stavilă peste care nu putea trece — gardul...

Iuri se apropie numaidecît de omul cu ochelari negri şi-l introduse pe portiţă.

— Mulţumesc, spuse orbul şi expresia chinuită îi dispăru de pe faţă.

„Unde era stavila? În lumea exterioară? Nu, în el însuşi, căci stavila aceasta nu era gardul, ci orbirea lui".

Iuri se gîndi deodată desperat: „Poate că, privit de la o parte, semăn şi eu cu el? Stau şi eu în faţa unei portiţe şi nu pot s-o deschid, nu fiindcă ar sta ascunsă sau s-ar deschide greu, ci pentru că sînt orb..."

În creierul său încordat încolţi o idee ce-l ardea ca focul şi care avea să-l tulbure multă vreme: „Putea oare un orb să creeze microscopul şi să pătrundă într-o lume necunoscută? Ar fi putut oare să-i treacă prin gînd unui surd să creeze aparatul de captat sunete? Cu ajutorul aparatelor ne perfecţionăm organele, dar dacă ne lipseşte organul însuşi?"

III

Iuri privea atent prin ocularul microscopului optic. Examina picături de cultură a bolii, mărite de două mii de ori. Schimba lamelele una după alta. Uneori îi închideau aproape cu desăvîrşire cîmpul vizual nişte bacterii sferice. Erau streptococii şi pneumococii, cărora invizibila bacterie „a" — slăbind forţele de apărare ale organismului — le deschisese larg drumul. Pe fiecare lamelă ce se succeda apăreau tot mai mulţi coci. Aceasta însemna că ei se divizau, se dublau la infinit.

Nu putea să descopere bacteria „a", dar, aşa cum au confirmat-o în repetate rînduri experienţele, dacă se introduce sputa unui animal bolnav într-unul sănătos, după numai două-trei ore apar la acesta simptomele „rechinului".

Iuri era în stare să enumere oricînd toate simptomele. Le ţinea minte aşa cum ţine minte un ostaş semnalmentele duşmanului.

În zilele acestea întunecate trecuse parcă printr-un foc purificator şi tot ce era fals în el arsese, rămînînd numai esenţa.

La început, cînd venise acolo în zona epidemiei, își imaginase unul și același tablou : descoperea enigma „rechinului" ; realiza un preparat curativ ; cîntau fanfarele în piețe ; răsuna glasul de aramă al victoriei ; mulțimi de oameni, lacrimi de bucurie, strigăte : „Trăiască marele savant !"

Iar acum se gîndea numai la muribunzi și numai la știință — singura care putea să-i salveze. De data aceasta, primejdia se concentrase în fața aprinsă a Marinei. Iuri căpătase puteri sporite pentru luptă. Suferea și murea o dată cu bolnavii. Visul său avea acum un alt sfîrșit. Vedea ieșind din spital oameni sănătoși. Și chiar dacă oamenii aceștia nu știu cui îi datorează vindecarea lor, important e că ies. Iar Marina...

Își frecă cu mîna ochii inflamați. Ce greu i s-a făcut capul ! Își aduse aminte că n-a dormit două nopți, ca să uite numaidecît asta. „Dacă i se întîmplă ceva, eu cum am să mai trăiesc ?" Se surprinse gîndindu-se mai mult la el decît la ea. „În vreme ce eu mă autoliniștesc aici, ea suferă acolo".

Închise microscopul. Înaintea ochilor mai plutesc, ca într-o ceață, bețișoare, spirale, coci — viața atît de variată a unei picături de lichid. Încetul cu încetul începe să deslușească păsările de-afară, frunzele copacilor. Aude ciripitul unei vrăbii, mieunatul unei pisici, glasuri de oameni. E viața unei alte picături ce cuprinde în ea o lume necuprinsă, e viața picăturii în care trăiește omul. Și în lumea aceasta se aude, ca o chemare, glasul Marinei.

Iuri își scoase halatul și se precipită spre ușă. Fu oprit de un laborant. Remarcă fără să vrea : „Pînă acum toți m-au ocolit ca să mă cruțe și aproape nu le-am simțit prezența..."

— Iuri Arkadievici, cum se mai simte Marina ?

Întrebarea aceasta i se punea acum des, de parcă numai ea l-ar lega pe Iuri de ceilalți oameni.

— Am să lipsesc o jumătate de oră, îi spuse Iuri drept răspuns laborantului, în ochii căruia întîlni o privire de compasiune.

Ieși din laborator, uitînd să închidă ușa în urma lui...

IV

Iuri n-a recunoscut-o pe Marina. Îndărătul pleoapelor inflamate, ochii ei, care-și pierduseră culoarea, străluceau cu putere.

„Azi arăți mai bine, Marina" — ar fi vrut să-i spună în loc de „bună ziua", dar simți că nu poate rosti aceste cuvinte mincinoase. Stătea liniștit, cu buzele strîmbe, ce se mișcau fără a scoate nici un sunet. Marina se uita la el cu ochii strălucitori și nu-l putea ajuta cu nimic.

Între ei se formase parcă un gol, prin care nu răzbea decît privirea lungă de rămas bun a femeii lui.

Iuri dădu la o parte brațul medicului care-i sta în cale și se apropie de Marina. Trecuse hotarul și acum erau din nou împreună. Acum nu-i mai era teamă de nimic.

Auzi cuvintele Marinei, rostite încet, ca freamătul ierbii în bătaia vîntului, ca murmurul valurilor unui rîu scăldat de văpăile lunii.

— Să nu mai vii la mine.

— De ce, Marina, de ce ?

Cuvintele ei zburau șuierînd ca niște gloanțe și toate îl loveau în inimă :

— Poate am să mor. Să nu spui nu. Știu. Ei bine, înainte de moarte, trebuie să-ți spun adevărul. Eu nu te-am iubit. Am avut pe altul. Acum e departe. Uite, i-am scris, vezi... Dacă poți, iartă-mă...

— Lasă, Marina... spuse el. Totul o să fie bine. Ai să te faci sănătoasă...

Știa că tot ce spune ea e minciună, că „altul" nu există. Îi spusese asta și scrisese chiar și o scrisoare ca să-i ușureze chinul, ca să-i fie mai ușor s-o uite. Așadar, nu mai spera să trăiască...

Medicul făcu un semn cu mîna și Iuri se întoarse și ieși din salon. Ce mai putea el să facă dacă tot ce-au făurit atîția oameni s-a dovedit a fi neputincios pe acest cîmp de bătaie? I se învîrtea capul. Nu-i lua în seamă pe trecătorii întîlniți în drum. Îl copleșeau ca într-un vîrtej sentimente contradictorii. Dragostea nu voia să se împace cu neîncrederea, iar tinerețea cu conștiința neputinței. Visa la o „minune" și știa că o „minune" nu se va produce.

Iubirea noastră va răzbi
Prin spațiu și prin timp...

Timpul îi poate îndepărta pe oameni unii de alții și poate, îndepărtîndu-i, să le apropie inimile. Dragostea se scurge în timp; poate ea oare să răzbească prin vreme?

Observă că oamenii întîlniți în drum îl priveau mirați, dar uită numaidecît de asta. Trecătorii îl petrecură încă multă vreme cu privirea pe omul cu fața încordată și cu buza de jos umflată, care îi dădea o expresie de aroganță cu totul nelalocul ei. Pe chipul său viața pulsa din plin, punîndu-l necontenit în mișcare și adîncindu-i ridurile. Numai ochii rămîneau ficși, încețoșați, adînciți înăuntrul ființei sale, cu pupilele mici de tot, pe irișii cu nuanțe de curcubeu. Acest contrast dintre figura în continuă mobilitate și ochii încremeniți dădea impresia că omul e obsedat de un țel, și această obsesie nu speria pe nimeni, dar stîrnea curiozitatea tuturor.

Iuri se gîndea: „De ce oare ne atrage atît de mult timpul, cu tainele lui? De ce facem tot mai des și mai des apel la aceste taine?" Își aduse aminte cu cîtă mîndrie pentru om citise o carte despre Albert Einstein și despre teoria lui, teoria relativității, a supunerii timpului. Își răspunse sie însuși: „Trăind într-o vreme cînd punem stăpînire pe energie și spațiu, noi, oamenii, începem epoca cuceririi timpului". Își aduse din nou aminte de omul acela orb, dar de data aceasta fără a resimți nici o amărăciune. Deodată creierul său încordat aruncă un răspuns și acestei vechi și otrăvite întrebări: „Da — își zise Iuri —, un orb poate să inventeze un microscop și să pătrundă într-o lume invizibilă. El n-are ochi, dar are rațiune; îi stă stavilă orbirea, dar are ca armă gîndirea. E oare neapărat obligatoriu să vezi spațiul și să auzi sunetul? Nu este oare cu putință să vezi sunetul și să auzi spațiul și obiectele? Oare n-a simțit muzica și n-a scris atîtea partituri un surd, un mare compozitor, cu fața furioasă ca de leu? Iar un orb ar fi putut inventa microscopul sonic!"

Iuri grăbi pașii. Aproape că alerga. În vălmășagul gîndurilor care-l copleșiseră se zbătea o idee foarte importantă, presentimentul unei ipoteze sau poate ipoteza însăși. Reveni la enigmele timpului și, pentru o infimă frîntură de secundă, enigmele timpului și enigma „rechinului" i se alăturară în creier, îngăduindu-i în acest răstimp să le compare.

Ajunse la clădirea stațiunii experimentale, dar nu intră în laborator. Coti la dreapta, în parc. Se roti pe aleile din jurul fîntînii arteziene, cu mîinile la spate și fruntea încrețită. Îi era teamă că ideea îi va scăpa, așa

cum scapă peştele din mînă, şi va dispărea în neant. Se agăţă de un vechi adevăr, de mult cunoscut : „Materia se dezvoltă în spaţiu şi în timp". Fraza aceasta îi rămase în creier şi ţăcănea într-una ca un manipulator de telegraf, acoperind totul. Începu să-i fie frică de ea.

Schimbă puţin cuvintele vechiului adevăr : „Materia se dezvoltă nu numai în spaţiu, dar şi în timp". Acest „dar şi în timp" deschise parcă înaintea lui o uşă nevăzută, lăsînd să pătrundă un şuvoi de idei noi.

„Noi ne-am obişnuit să vedem în spaţiu. Microscoapele şi telescoapele noastre sînt aţintite în spaţiu, ca şi cum numai spaţiul ne-ar separa de alte lumi şi fenomene".

Trase de cîteva ori adînc aer în piept, de parcă ar fi făcut o muncă grea. Îi ţiuiau urechile. Părea că în ele se lovesc nişte beţişoare subţiri de sticlă. Nu ştia de unde vine sunetul acesta. Cîteva minute nu se putu gîndi la nimic, rămînînd cu ochii aţintiţi în gol. În vremea asta, beţişoarele de sticlă se ciocneau tot mai repede şi tot mai cu putere... Înţelese atunci că acesta e freamătul tăcerii...

În tăcerea aceasta fremătătoare răsăriră limpede o seamă de gînduri calificate de oameni drept ipoteze.

„De alte lumi şi fenomene ne desparte nu numai spaţiul, inaccesibil vederii noastre, dar şi timpul, pe care organismul nostru nu-l simte. «Timpul depinde de mişcare», spune Einstein... Lumile diferite se află într-o mişcare diferită, ceea ce înseamnă că şi timpul este acolo altul. O secundă pentru noi înseamnă ani pentru locuitorii altor lumi şi, dimpotrivă, milioanele de ani în care se produc procesele din Cosmos pot fi doar nişte clipe. Durata vieţii depinde tot de mişcare, de intensitatea schimbului de substanţe. Răstimpul vieţii nu e acelaşi la felurite fiinţe : la om e un veac, la cîine — cîţiva ani, la fluture — cîteva zile, la microb — cîteva minute. Dacă continuăm acest lanţ, el ne duce la microorganisme, la care schimbul de substanţe şi viaţa durează miimi şi milionimi din secunda noastră. De cunoaşterea acestor fiinţe ne desparte nu numai spaţiul..."

Iuri se năpusti spre clădirea staţiunii experimentale şi deschise cu o smucitură uşa care da în cabinetul profesorului. Nina Lvovna se uită mirată la el. Anii îndelungi de profesorat n-au făcut-o să-şi piardă sensibilitatea şi perspicacitatea-i feminină. Observă numaidecît expresia nefirească de pe faţa asistentului ei — faţa unui om care se teme să nu piardă o idee — şi înţelese ce semnificaţie avea contrastul dintre muşchii în continuă mişcare ai feţei şi ochii încremeniţi.

— Cred... Am impresia..., rosti cu un efort Iuri, după care rămase tăcut, frămîntîndu-şi în gînd ipoteza.

Nina Lvovna îl ajută :

— Te ascult, Iuri Arkadievici.

Numele lui, rostit cu calm şi multă bunăvoinţă, îi dădu parcă un plus de siguranţă.

— Am impresia, Nina Lvovna, că ar trebui să căutăm agentul patogen al „rechinului" cu ajutorul cinecamerei suprarapide...

— Bine, rosti ea cuvîntul dinainte pregătit, fără a înţelege încă ideea asistentului. O să telegrafiem chiar azi la Moscova şi au să ne-o trimită cu avionul...

Aici înghiţi în sec, pentru că pătrunsese fraza rostită adineauri de Iuri şi înţelese sensul celor spuse de el. Ridică din sprîncene, cu o expresie de viu interes :

— Ştii că e o idee !

Bucuros, Iuri începu să vorbească repede, zîmbind sfios, însetat de speranţă. Ochii i se însufleţiră, devenind brusc scînteietori, pupilele i se

luminară și i se lărgiră, reflectînd lumina. În ochii lui se deschiseră parcă niște mici ferestruici, iradiind asupra Ninei Lvovna atîta tristețe și gingășie, atîta încredere alternînd cu deznădejdea, încît ea o invidie fără să vrea pe femeia aceea tînără care chemase la viață asemenea simțăminte.

V

Instalația microscopului fazocontrastant, în care era montată cinecamera suprarapidă, ce dădea zece milioane de cadre pe secundă, arunca o umbră bizară, care semăna cu un om călare pe cal. Iuri și Nina Lvovna schimbau lamelele ce conțineau picăturile culturii de bacterii exagerat de încet, avînd intenția vădită de a nu se pripi. Căutau să nu se uite în direcția laboratorului foto, unde se și developau primele pelicule.

— Patru sînt gata, se auzi o voce.

De parcă s-ar fi înțeles dinainte, Iuri și Nina Lvovna se întoarseră și pășiră spre cabinetul profesorului, unde fuseseră aduse peliculele și introduse în fotoscop.

Nina Lvovna apăsă un buton și pe ecran apărură, succedîndu-se, primele imagini. În cadre încremeniseră colonii de coci și armate de fagocite încleștate în luptă. Una și aceeași imagine, repetată de multe ori, lăsa o impresie ciudată. Părea că timpul însuși se oprise, pietrificat în mii de cavouri.

„Toate aceste cadre au fost filmate într-o sutime de secundă — își zise Iuri. În acest răstimp, în lumea cocilor nu putea să se producă nimic".

Deodată mîna lui se întinse spre butonul de oprire și aici se izbi de mîna Ninei Lvovna. Pe ecran rămase fixat un cadru, în mijlocul căruia se vedea corpul alungit și difuz al unui bacil ce semăna cu o torpilă. În acel corp se distingeau cîteva puncte negre — nucleele. Nina Lvovna apăsă pe butonul încetinitorului, și pe ecran apărură numaidecît cîteva „torpile". Nucleele lor se divizau, se dezagregau în două părți, alcătuind noi corpuri de bacili. Spre deosebire de cocii și fagocitele încremenite, „torpilele" se mișcau, se schimbau de la un cadru la altul, trăiau, existînd parcă într-o cu totul altă lume.

— Se pare că bacilul „a" acționează ca virusul gripei. Face o breșă în dispozitivul de apărare al organismului, după care năvălesc prin spărtură cocii, spuse Nina Lvovna în șoaptă, temîndu-se parcă să nu sperie cu vocea ei microbii de pe ecran.

— Avem de-a face cu un emisar al microtimpului, urmă Nina Lvovna. Privește, acum urmează cadre fără bacteria „a". Se pare că această bacterie ia întotdeauna culoarea mediului respectiv și poate fi văzută numai în momentul premergător și în cel efectiv al divizării nucleului. Acest stadiu durează milionimi de secundă și ochiul nu-l poate surprinde. Întreaga viață a bacteriei pînă la divizare durează probabil cîteva secunde sau zeci de secunde. Acum înțeleg de ce nu izbuteam să vedem bacteria nici chiar atunci cînd o omoram. Oricare dintre preparatele noastre chimice își face efectul ucigător într-o durată scurtă de timp, uneori într-o clipă, și această „clipă" îi e de ajuns acestei făpturi din microtimp ca să reacționeze la otravă, încetînd divizarea și deci devenind din nou invizibilă.

Nina Lvovna căută mîna lui Iuri și i-o strînse :

— Mă bucur că sînt prima care te felicit pentru această descoperire, Iuri Arkadievici.

Iuri părea să n-audă nimic. Altă dată asemenea cuvinte rostite de profesor i-ar fi flatat mîndria, i-ar fi întărit încrederea în sine, l-ar fi făcut să vadă în închipuire mulțimi de oameni entuziasmați în piețele publice, articole de ziar consacrate descoperirii lui. Dar lunile acestea de frămîntare stinseseră mult din focul său lăuntric. Se gîndi doar, pentru o scurtă frîntură de timp : „În ce constă descoperirea mea ? În aceea că am folosit cinecamera, creată de alții, acolo unde trebuia ea folosită ?"

Gîndurile acestea se iviră și dispărură numaidecît, locul lor luîndu-l speranța. Acum vor putea urmări evoluția bacteriei „a", o vor izola în formă pură, o vor slăbi și vor prepara un vaccin. Moartea va putea fi oprită, va fi silită să dea îndărăt. Iuri uită de timp, de lunile lungi care i-au trebuit ca să ajungă aici, de greutățile pe care le-a înfruntat. Înaintea lui stăruia o singură viziune.

...Pe poarta spitalului a ieșit o tînără femeie. E încă foarte palidă, pare firavă și străvezie. Dar genele ei lungi freamătă și ochii privesc lumea curioși și veseli, de parcă ar vedea-o din nou după o lungă absență.

Strada e plină de copaci în floare și în jurul floricelelor albe zboară aurii albine lucrătoare. Se scurg automobile, trec oameni grăbiți, zîmbind propriilor lor gînduri. Iar deasupra lumii acesteia se înalță bolta de azur a cerului.

Dar iată că femeia a zîmbit, a făcut un pas nesigur și a încremenit locului. In spre ea se îndreaptă cu mîinile întinse el, Iuri. Se uită la dînsa și trece de-a dreptul peste caldarîm, fără a lua în seamă nimic, iar mașinile se opresc, lăsîndu-l să treacă.

Ar vrea să spună : „Marina, iată-ne din nou împreună".

Ar vrea să spună : „Draga mea, m-am ținut de cuvînt, te-am salvat".

Ar vrea să spună : „Iubito, ce bine e că exiști tu pe lume".

Dar în loc de toate acestea îi strînge cu putere mîinile și rostește această veche și înțeleaptă vorbă :

— Să trăiești !

Iuri ședea în cabinetul profesorului cu ochii care nu vedeau nimic ațintiți la ecran. De cealaltă parte a peretelui, ochiul veșnic treaz al microscopului cu cinecameră era îndreptat în spațiu și în timp, iar acestea, atotputernice și insesizabile, se așterneau în cadre distincte pe peliculă...

În romînește de IGOR BLOCK

Marea ce clocotește în noi

I

Vasul Academiei de științe „Cercetătorul" se legăna ușor pe culmile valurilor care se spărgeau de cheiul de granit. Echipajul spăla puntea, făcea să strălucească mînerele de alamă, curăța luminatoarele. Se aștepta sosirea noului comandant, Mihail Ciumak, nepotul legendarului matroz Vasili Ciumak.

Secundul, Vadim Torkaniuk, era foarte emoționat. Fusese coleg de școală cu Mihail Ciumak și de patru ani, de cînd terminase școala de marină, nu-l mai văzuse. Vadim auzise că Mihail fusese grav bolnav și că după ce se însănătoșise lucra la Direcția căilor maritime nordice. Secundul se bucura acum și de faptul că Mihail Ciumak începea din nou să călătorească pe mare și de faptul că va înfrunta valurile în tovărășia unui vechi prieten.

Primul care l-a observat pe chei pe omul acela înalt și slab, cu șapcă de căpitan a fost Vadim. El îi recunoscu mersul și dădu comanda. Marinarii se aliniară pe punte. Omul cu chipiul de căpitan alerga ușor pe scara vasului ; în fața lui Vadim apăru o figură aspră, de culoare aproape cafenie, fără sprîncene, cu buzele decolorate. Trăsăturile feței erau atît de ascuțite încît dacă un pictor ar fi vrut să-l imortalizeze ar fi fost învinuit de exagerare. Vadim recunoscu și totodată nu-și recunoscu vechiul tovarăș. Era figura lui Mihail, dar cu multe trăsături noi, ca și cînd peste Mihail Ciumak trecuseră nu trei-patru ani, ci cincisprezece.

Căpitanul salută echipajul și se retrase apoi împreună cu Vadim în cabină. Își scoase șapca. Șuvițe de păr alb se iveau prin părul său. „Da, boala i-a lăsat urme puternice" — gîndi Vadim.

— Întîi voi face cunoștință cu dumneata, apoi cu restul echipajului de pe „Cercetătorul". Povestește-mi din viața dumitale, începu Mihail Ciumak.

Vadim se zăpăci. Vechiul său tovarăș nu-l recunoștea ! În urma bolii își pierduse oare Ciumak memoria ?

Secundul coborî privirea de teamă să nu-și trădeze sentimentele. Se hotărî să încerce cu grijă să-i amintească căpitanului trecutul. Poate totuși...

— Dumneavoastră ați terminat școala de marină din Odesa ?

— Da, răspunse căpitanul privind undeva în gol. Vadim înțelese că Mihail îl uitase. Boala ștersese din memoria lui o treime din viață,

din emoţiile, gîndurile şi visurile acelei perioade. Înseamnă însă că s-au şters şi învăţătura, şi experienţa. Cum va putea el atunci să conducă vasul într-o călătorie primejdioasă ?

Mila faţă de un vechi prieten era împletită cu o profundă nedumerire : „Cine-l numise pe Mihail căpitan pe «Cercetătorul» cînd era într-o asemenea stare ? !" Vadim îşi aminti deodată de studenta Nataşa, micuţă şi plăpîndă ca un fulg de zăpadă, cum se plimbaseră tustrei cu barca. O fi uitat-o oare Mihail şi pe ea, logodnica sa ?

Secundul se uită la superiorul său cu o privire care nu trăda nimic din ceea ce se petrecea în el şi cu o voce liniştită începu să povestească :

— M-am născut într-un sat, lîngă Viniţa. Tata este colhoznic. În copilărie citeam cărţi de Jack London şi visam marea. Visam cu ardoare, construiam plute, înotam în lac. După ce am terminat şcoala medie, am plecat la un unchi din Crimeea. Am lucrat într-o flotilă pescărească. Apoi am intrat la şcoala de marină din Odesa...

Figura căpitanului se încordă. Întrebă grăbit :

— În ce an ai terminat şcoala de marină ?

— Trei ani după dumneavoastră, minţi Vadim.

— Mă cunoşti ? În privirea ascuţită a ochilor cenuşii ai lui Ciumak apăruse parcă o reţinere alarmată.

Şi din nou Vadim se reţinu cu putere :

— Am auzit multe despre dumneavoastră, v-am văzut de vreo cîteva ori. Dar n-am făcut cunoştinţă.

I se păru că Ciumak răsuflase uşurat.

II

„Cercetătorul" pleca într-o călătorie periculoasă spre Golful Tăcerii. Pe vas era o expediţie ştiinţifică de ihtiologi şi biochimişti. În grotele submarine din Golful Tăcerii creşteau tipuri interesante de plante albastre, existau nişte semiplante-semianimale care nu se mai puteau întîlni nicăieri în altă parte. Drumul spre golf străbătea nişte stînci care lăsau o trecere foarte îngustă, cu colţi ascuţiţi acoperiţi doar de spuma valurilor. Numai un încercat căpitan putea duce vasul prin locurile acelea.

Înainte de plecarea în larg a „Cercetătorului", şeful Direcţiei maritime îl chemă la el pe Vadim Torkaniuk. Vadim gîndi că este o legătură între această invitaţie şi numirea lui Ciumak şi nu se înşelă.

— Ştiţi că tovarăşul Ciumak a fost grav bolnav ? îl întrebă şeful direcţiei. Deoarece Vadim ştia, continuă : Dumneata trebuie să fii mereu lîngă căpitan. Dacă te îndoieşti de dispoziţiile lui, verifică-le, dar căpitanul nu trebuie să observe nimic. Mă înţelegi ? Nu i-am putut refuza tovarăşului Ciumak rugămintea de a se întoarce pe mare. Trebuie să fim însă prevăzători. Dacă nu-l ajută vederea sau memoria ! ?

— Nu pot înţelege cum a putut fi numit căpitan pe „Cercetătorul" un om bolnav, răspunse tăios Vadim. Mihail Ciumak nu-şi mai recunoaşte tovarăşii, i-a uitat. Dacă a uitat şi ştiinţa navigaţiei ?

— L-ai cunoscut pe tovarăşul Ciumak ? îi răspunse şeful tot cu o întrebare.

— Am fost colegi la şcoala de marină.

— Şi cum îl găseşti ? îl întrebă interesat şeful.

— Şi-a pierdut memoria şi arată mult îmbătrînit. Are 27 sau 28 de ani, dar pare de 40.

— Aşa ? A îmbătrînit ? spuse şeful, avînd întipărită pe faţă o expresie pentru Vadim ininteligibilă, iar colţurile gurii i se ridicară în sus, de parcă zîmbea.

III

Secundul se convinse curînd că, dacă Ciumak nu-şi mai cunoştea tovarăşii, în ceea ce priveşte însă ştiinţele navale şi le amintea perfect. Pe Vadim îl uimeau mai ales cunoştinţele lui Ciumak privitoare la conducerea vaselor cu pînze şi la istoria flotei maritime, cunoştinţe pe care nu-şi dădea seama de unde le avea. El povestea cu atîta pasiune despre războiul ruso-japonez din 1905, despre crucişătorul „Potemkin" ca şi cînd ar fi luat el însuşi parte la aceste evenimente.

„De la bunicul său" — bănui Vadim. Îşi amintea de cele ce se povesteau despre Vasili Ciumak, întîmplări în care realitatea se împletea cu legenda, aşa cum se întîlnesc la orizont marea cu cerul. Bunicul lui Mihail, Vasili Ciumak, plecase pe mare cînd n-avea decît 13 ani, ridicase steagul roşu pe „Potemkin", fugise în România, stătuse în închisoare, iar cînd se eliberase se aruncă în vîltoarea revoluţiei ca într-o mare agitată. Îşi scufundă vasul drag, ca să nu cadă în mîinile duşmanului, şi împreună cu detaşamentul de matrozi ajunse pînă la Armata Roşie. Rănit fiind, a fost prins de albi şi condamnat la moarte prin împuşcare, sentinţă care urma să aibă loc chiar pe malul mării. Valurile spălară sîngele matrozilor de pe pietre. Dar Vasili Ciumak, cu mîinile legate, sări în mare înainte de a auzi împuşcătura. Cum de nu l-au nimerit gloanţele, cum de a reuşit să înoate cu un umăr zdrobit, ştiu probabil numai el şi pescăruşii cei albi. Valurile mîngîietoare l-au purtat şi l-au lăsat pe nisip la o distanţă de vreo doi kilometri de locul execuţiei. Curînd după aceasta, Vasili Ciumak reapăru lîngă Nikolaev în fruntea unui detaşament de partizani. Rezervoarele cu combustibil erau cuprinse de flăcări. Împuşcăturile nu mai conteneau. Ofiţerii albi cădeau răpuşi de gloanţe pe caldarîm unul după altul. După vreo şase luni, Vasili Ciumak a fost prins la Odesa de ocupanţii francezi. Tribunalul n-a şovăit, şi matrozul de pe „Potemkin" a fost dus pe o stîncă înaltă de pe malul mării, cu un pietroi legat de gît. A privit Vasili Ciumak în larg, acolo unde nu ajunsese în timpul vieţii, a oftat adînc şi s-a aruncat în mare. Mult timp s-au uitat matrozii de pe mal la valurile verzui, dar nu se vedeau decît nişte cerculeţe. Vasili Ciumak scăpă şi de data aceasta. Mai tîrziu a povestit tovarăşilor săi că un matroz francez reuşise să-i taie frînghiile de la mîini şi să-i bage în pumn un briceag. Matrozul de pe „Potemkin" îi „anunţă" pe albi, după cum se pricepea el, că scăpase şi de data aceasta.

După Revoluţie a terminat şcoala de marină şi a ajuns căpitan pe torpilorul „Cutezătorul".

Vasili Ciumak împlinise 61 de ani în ajunul Marelui Război de Apărare a Patriei. De mult trebuia să fi ieşit la pensie, dar bătrînul matroz ajunse pînă la comisarul poporului. Tot timpul războiului a rămas pe „Cutezătorul". După doi ani însă, Ciumak începu să simtă că-l părăsesc puterile. Bătrîneţea veni, părul îi albi, i se zbîrcise pielea,

îi slăbiseră puterea mușchilor și vederea. Își dădea singur seama că-i venise vremea. Se duse singur la amiral și, fără să se uite la tovarășul său de luptă, spuse liniștit :

— Adio, Ivan. Nu pot trăi fără mare. Am să mor.

— Ar fi bine poate să-ți găsim un loc de paznic la un far, îi propuse amiralul.

Dar boala bătrîneții îl imobiliză la pat pe Vasili pentru trei ani. După aceea doctorii i-au interzis să muncească. Locuitorii Odesei vedeau deseori pe bulevardul de pe malul mării un matroz cărunt care abia își tîra picioarele. Ochii lui priveau marea, valurile care cîndva îl purtaseră pînă la mal și care mai tîrziu purtaseră submarinul fiului său. Lîngă bătrîn mergea un tînăr îmbrăcat în uniformă marinărească. Bătrînul își lăsa privirea pe ceafa fină a nepotului, la obrajii lui îmbujorați. Își amintea că se apropiase odată de o stîncă care stătea neclintită lîngă mare și văzuse o fisură în granitul ei. În crăpătura aceea se vedea o mlădiță palidă care încerca să străbată piatra pentru a ajunge la lumină. Vasili simțea cum îi amorțesc picioarele bătrîne și se gîndea la viața lipsită de putere ca stînca udată de valuri și totuși plină de forță ca mlădița care tinde către soare.

Gloria bunicului se dovedi a fi o greutate în viața lui Mihail Ciumak. Succesele treceau neobservate, deoarece nepotul unui marinar de pe „Potemkin“ nu putea fi altfel ! Pentru fiecare greșeală însă i se reproșa dublu, îl făcea de rîs pe bunic ! Tocmai datorită acestui lucru, Mihail a fost totdeauna primul voluntar în călătoriile cele mai grele și mai primejdioase. Apoi asupra lui s-a abătut boala...

Vadim privea neobservat privirea îmbătrînită a căpitanului ; îi era milă de el, o milă aspră, bărbătească, pe care căuta s-o ascundă.

„Cercetătorul“ era de mult în larg avînd la bord, în afară de echipaj, doi doctori în științe, trei candidați, scafandri, laboranți, precum și un mic laborator de campanie.

Vocile savanților care discutau aprins se auzeau uneori pînă la puntea căpitanului. Era atîta pasiune în discuțiile lor, încît marinarii amuzați își făceau cu ochiul.

— Uneori mi se pare că pămîntul este ceva mai real decît marea. care este în veșnică mișcare și schimbare, spunea unul dintre savanți. În fond însă, nu pămîntul, ci marea este esența vizibilă a universului. Pămîntul este numai aparent nemișcat, dar de fapt seamănă cu marea. numai că valurile lui sînt mai stabile în timp.

Căpitanul Ciumak îi asculta pe savanți și se uita la mare. Ea răsufla, înălțînd val după val ca niște mușchi care se încordează.

Căpitanul asculta vocea mării, își îndrepta spinarea, parcă întinerea. Vadim observă cît de tare îi străluceau ochii, cum începeau să i se coloreze obrajii, ca și cum valurile îi luau din spate povara anilor și o duceau departe.

Căpitanul Ciumak își întîlnise tinerețea. Aflase din nou cum bate un vînt proaspăt, cum arată aripile ascuțite ale pescărușilor, simțise din nou mirosul îmbătător al apei de mare. Îi reveneau în minte cuvintele citite cîndva în cărți, cuvintele care izbucneau parcă din însăși inima lui :

„Te salut, mare !

Verde-cenușie, cu ochi de sfinx. Cu strălucirea razelor solare și a cerului albastru ascunsă pînă în fundul tău.

Mare, îţi aparţin !

Îţi aparţin pentru că valurile tale nu se opresc niciodată, aşa cum dorinţele mele, sentimentele mele, vîrtejurile de ură, elanul de iubire, tristeţea surdă şi cugetarea nu dispar niciodată. Gîndurile mele sînt luminate de universul revoltat ca de nişte fulgere care apar peste valurile învolburate.

Această lume, frămîntată de stihii, este încătuşată într-un corp care nu este veşnic. Omul îmbătrîneşte, muşchii slăbesc, mîinile şi picioarele i se răcesc, dar marea dintr-însul tot înverşunată este. Şi omul revarsă această mare în acţiuni uimitoare care trăiesc şi după moartea lui şi în care marea va continua să spumege ca într-o scoică.

Mare, te salut !“

IV

Căpitanul Ciumak era din zi în zi mai liniştit şi mai sigur pe sine. Era clar că marea ştergea urmele bolii. Vadim încerca să-i amintească căpitanului de vremea şcolii, dar Ciumak se încrunta şi schimba vorba.

În cea de-a treia zi a călătoriei s-a petrecut un lucru ciudat. La ora unu noaptea, marinarul de cart a trebuit să-l trezească pe căpitan. El bătu la uşa cabinei şi imediat un glas fonfăit întrebă dinăuntru :

— Cine-i acolo ?

Marinarul de cart crezu că la Ciumak venise în vizită profesorul cel bătrîn, şeful expediţiei. El răspunse :

— Vreau să vorbesc cu căpitanul.

De după uşă se auziră un foşnet şi sunet de sticlă ce se sparge. Marinarul aşteptă. Foşnetul se repetă şi apoi se făcu linişte. Trecură vreo şapte minute. Marinarul bătu din nou în uşă. De data asta însă nu mai răspunse nimeni. Speriat, marinarul îl trezi pe Vadim, şi amîndoi se îndreptară spre cabina căpitanului. Uşa se deschise. Ciumak stătea în prag. Pe podea, în spatele lui, erau cioburile unui pahar spart. În cabină nu mai era nimeni în afară de căpitan.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă scurt Ciumak.

— M-aţi rugat să vă trezesc cînd se văd luminile oraşului.

— Dar pentru ce ai trezit pe secund ?

— Mi s-a părut că la dumneavoastră în cabină este cineva străin, răspunde încurcat marinarul. Şi a trecut multă vreme...

— Ţi s-a părut, spuse căpitanul.

Marinarul se zăpăci şi mai tare.

— Am auzit o voce străină...

— Eu am răspuns, spuse hotărît Ciumak, apoi se adresă lui Vadim : Te poţi duce la dumneata în cabină.

Dimineaţa căpitanul apăru pe covertă cu faţa bandajată. El remarcă privirea atentă a secundului şi mormăi ca pentru sine :

— Mă dor măselele...

Faţa lui arsă de soare, cu nasul şi bărbia ascuţite, tresărea de durere.

Coborînd în sala maşinilor, Vadim îl întîlni pe medicul de bord şi-i spuse că pe căpitan îl dor măselele. Medicul se duse în cabina lui pentru a-şi lua trusa cu instrumente şi medicamente, iar Vadim se hotărî să se ducă din nou la Ciumak.

După scurt timp apăru şi medicul, aducînd cu el o cutie de metal.

— Mihail Nikodimovici, spuse el apropiindu-se de căpitan, am auzit că vă dor dinţii. Să mergem în cabină să vă examinez.

O expresie de spaimă trecu fulgerător pe faţa căpitanului. El se retrase chiar, îndepărtîndu-se puţin de medic. Dar imediat îşi reveni şi spuse zîmbind :

— Durerea a şi început să treacă...

— Dar nu poate să vă strice cu nimic dacă vă voi examina dantura, insistă medicul.

Căpitanul se întoarse, dînd astfel să se înţeleagă că discuţia a luat sfîrşit. Medicul nedumerit se uită la el, apoi la Vadim şi plecă jignit.

Figura aspră a lui Ciumak se întoarse spre Vadim :

— Nu merită să-l deranjezi pe medic pentru asemenea fleacuri.

Nu consideră că este cazul să dea explicaţii ; stătea pe punte, concentrat, retras parcă în sine, şi se gîndea la inconsecvenţele stupide ale vieţii : în piept îi ardea încă dorinţa de fapte eroice, iar corpul îmbătrînit nu mai era în stare să le realizeze...

Acestea erau gînduri triste şi totuşi capul căpitanului se înălţă mîndru, iar faţa i se lumină...

V

Cu cît „Cercetătorul“ se apropia mai mult de Golful Tăcerii, cu atît emoţia lui Vadim creştea. Curiozităţile observate în comportarea căpitanului îi atrăseseră atenţia. Poate că erau o urmare a bolii ? Dacă memoria nu-i revenise lui Ciumak, putea el să conducă vasul prin îngusta trecătoare dintre stînci ?

Marea devenea din ce în ce mai agitată. Şi valurile-i grele ca nişte saci cu nisip loveau puternic bordurile vasului. Talazurile uriaşe tăiate în două de prova navei mugeau surd. Uneori se auzea un asemenea zgomot de parcă un monstru plescăia din limbă.

Intrară în zona stîncilor submarine. Din fundul mării, ele se înălţau, prin spuma albă, ca nişte dinţi. „Cercetătorul“ manevra mereu.

Căpitanul Ciumak ţinea binoclul la ochi şi, cu o voce întinerită şi răsunătoare, dădea comenzile. Vadim era uimit de precizia comenzilor lui scurte.

„Cercetătorul“ intră în trecătoarea îngustă dintre stînci. Aici era suficient să te abaţi cu un singur grad de la cursul indicat în cartea de pilotaj pentru a intra cu vasul într-o stîncă submarină. Vadim aştepta ca Mihail Ciumak să ceară să i se aducă harta. Dar căpitanul conducea sigur vasul numai după memorie. El se uita în treacăt la aparatele de bord, verificîndu-se, iar zîmbetul îi descleşta buzele arse de vînt. Dar iată că drept în faţa provei „Cercetătorului“ apăru un perete cenuşiu,

care creștea și aproape atîrna deasupra punții. Se vedeau clar fisurile fine și petele verzi de mușchi.

Ciumak era calm. El dădu comanda și vasul trecu pe lîngă stîncă. Vadim asculta vocea căpitanului, precisă, care sublinia literalmente fiecare cuvînt rostit, și se gîndea că astfel comandă numai marinarii militari, iar Mihail Ciumak nu servise niciodată în flota militară.

Au trecut încă vreo cîteva viraje scurte, și deodată înaintea marinarilor se deschise oglinda golfului, plină parcă de o liniște albastră. Nori ușori atîrnau nemișcați deasupra munților cu versanți abrupți. Deasupra apei, o ceață transparentă stăruia neclintită și netedă ca sticla. Numai strigătul vreunui pescăruș străbătea uneori ca zborul unei pietre albe.

Liniștea din jur aminti căpitanului de salonul cel alb. Parcă auzea din nou glasul grijuliu al doctorului, care-i șoptea chiar lîngă ureche :

— Ridicați mîna stîngă !

„Despre care mînă este vorba ? — se gîndea Ciumak nedumerit. N-o fi vorba despre mîna mea ?"

Mîna sa nu se mai dezdoise de doi ani. Timpul și boala, acționînd în perfectă concordanță cu legea de bază a naturii, cimentaseră cu săruri osul și tendoanele. Se poate oare schimba asta ?

Și totuși, supunîndu-se vocii hotărîte, Ciumak încercă să facă o mișcare timidă cu mîna. Și deodată el o simți : era mîna lui ! Ea i se supunea, se îndoia și se dezdoia, îndrepta degetele cu o smucitură. Totul se întîmplă ca în vis, și bolnavul nu-și mai putu lua privirea de la mîna sa...

Apoi în fiecare zi făcea cîte o descoperire : din nou își simțea genunchiul care-i amorțise cîndva, din nou își simțea acele porțiuni ale pielii care-i muriseră de mult. El dormi multă vreme în liniștea melodioasă a salonului ; nu fusese un somn obișnuit, ci unul „curativ", care favoriza — după cum spuneau medicii — refacerea unor porțiuni ale creierului, a unor căi nervoase, precum și revenirea tinereții. Ciumak se năștea literalmente a doua oară, în liniștea plină de suflul mării, ce semăna cu liniștea golfului albastru...

De îndată ce a sosit în Golful Tăcerii, expediția își începu lucrul. Scafandrii pătrunseră în grotele submarine. Pe lîngă ei treceau peștii-felinari. Unii dintre ei aveau pe cap proiectoare, care le luminau calea la cîțiva metri, semnalizînd astfel altor pești de aceeași specie. Scafandrii trăgeau cu armele submarine. Peștele străpuns de săgeată își stingea „farurile", devenind astfel invizibil, dar... prea tîrziu. El ajungea pe puntea „Cercetătorului" împreună cu alte viețuitoare de mare adîncime. Aici, la lumina zilei, avea un aspect cu totul comun. „Minunea" luminoasă se transforma într-un pește cenușiu obișnuit.

Între savanți se nășteau adesea discuții.

— Ce vîrstă are acest pește ? își întreba profesorul colegii. Două sute de ani ? Cinci sute ? Priviți ce forță are, cum se smucește în plasă ! Și iată că eu — omul, *homo sapiens*, regele naturii — dispun de viața lui, iar eu însumi trăiesc de zece ori mai puțin. Oare aceasta nu-i un paradox monstruos ?

— Ce să-i faci ? Nu-i de mirare, observa liniştit alt savant. Particularităţile constituţiei peştilor sînt datorite mediului excepţional de favorabil în care trăiesc. Este doar evident că peştii folosesc ca surse de energie nu numai lumina solară şi combinaţiile organice, ci şi energia undelor...

El înfăşură peştele cu fire conectate la un aparat şi, privind la scală, spuse :

— Şi totuşi, şi „măreţul" dumneavoastră peşte îmbătrîneşte. După aspectul exterior nu pare, dar sarcina sa electrică este de patru ori mai mică decît la un exemplar tînăr. Şi se ştie doar că sarcina electrică neutră a unui organism viu este echivalentă cu moartea. În definitiv, la baza vieţii stă schimbul de energie. Numai stăpînind acest proces omul va dispune de adevărata putere şi-şi va putea prelungi considerabil propria viaţă.

După o săptămînă şi jumătate, terminîndu-şi lucrările, expediţia a părăsit Golful Tăcerii. „Cercetătorul" se îndreptă spre portul de bază.

Vadim privea figura înaltă şi avîntată a căpitanului şi se pierdea în presupuneri. Odată, în cursul unei conversaţii, nemaiputîndu-se reţine, îl întrebă :

— Într-adevăr, dumneavoastră nu m-aţi recunoscut ?

Ciumak dădu din cap.

— Să amînăm această discuţie pînă la Odesa, spuse el. Acolo îţi voi explica totul.

În port expediţia a fost întîmpinată de însuşi comandantul serviciului de navigaţie. Alături de el stăteau cîţiva oameni îmbrăcaţi civil. Imediat ce a fost lăsată scara vasului, căpitanul coborî pe mal şi acei oameni îl înconjurară şi apoi îl luară cu ei.

Ciumak se înapoie după cîteva ore, dar Vadim îl aşteptă cu răbdare. Nu-i aminti căpitanului despre promisiunea pe care i-o făcuse, dar acesta îşi aduse aminte singur.

El îl invită pe Vadim să-l însoţească. Se opriră în faţa unei clădiri albe cu două etaje şi se aşezară pe o bancă.

— Uită-te atent la oamenii care intră în această clădire, spuse Ciumak, şi caută să le reţii figura.

Vadim se uită la fiecare om ce intra în clădire. Majoritatea erau bătrîni, slăbănogi. Unii erau conduşi de copii. Remarcă în special un bătrîn adus de spate, cu faţa frumoasă şi brăzdată de riduri. Cu siguranţă că trăise o viaţă adevărată, că fusese puternic şi de neclintit. Cîte valuri s-or fi spart de pieptul său ! Cîte corăbii nu sînt ascunse în fundul amintirilor lui şi poate că nici un scafandru nu ar îndrăzni să le scoată la suprafaţă. Dar capul bătrînului era încă mîndru şi exprima clar că valurile încă nu se potoliseră în sufletul său şi că ele ar putea să spumege cu o nouă forţă dacă vreun înţelept îndrăzneţ i-ar reda tinereţea măcar pentru o clipă...

— Şi acum să ne despărţim, spuse Ciumak. Ne vom revedea în acest loc peste opt zile, la ora nouă dimineaţa. N-ai să uiţi ?

Ultimele cuvinte puteau să nu mai fie spuse.

VI

Vadim întîrzie cu două minute. Era puţin, dar pentru un om obişnuit cu punctualitatea era neplăcut. Taxiul fusese reţinut la un stop de lîngă piaţă, iar apoi a fost nevoit să se tîrască în urma unui autofurgon cu lapte.

Ajungînd la locul stabilit, Vadim văzu prin fereastra maşinii pe căpitan. Alături de acesta, pe o bancă, mai şedea un marinar. Discutau aprins între ei. Coborînd din taxi, Vadim se îndreptă spre ei aproape fugind.

Cînd fu la vreo trei paşi de marinari, cel ce discuta cu Ciumak se întoarse cu faţa spre el. Vadim se opri. Inima începu să-i bată cu putere. Marinarul era geamănul căpitanului, numai că arăta mai tînăr. Veni în întîmpinarea lui Vadim şi-i întinse mîna :

— Noroc, Vadim. Să trăieşti, bătrînul meu prieten. Mă recunoşti ?

Acesta era adevăratul Mihail Ciumak, rămas absolut neschimbat din momentul în care se despărţiseră. În spatele lui stătea acela care fusese căpitan pe „Cercetătorul" şi rîdea privind la secundul zăpăcit.

Vadim nu înţelegea nimic. „Cine este ?" — se gîndea el încordat.

Căpitanul „Cercetătorului" îi puse mîna pe umăr, se întoarse cu faţa spre clădire şi zise :

— Priveşte.

Prin uşile de sticlă ale clădirii aceleia albe ieşeau nişte oameni. Şi curios lucru : dacă săptămîna trecută aici intraseră aproape exclusiv bătrîni, acum ieşeau numai tineri. La un moment dat, lui Vadim i se păru că vede pe cineva cunoscut. Se uită mai atent. Şi deodată, printre cei ce ieşeau, recunoscu pe acel bătrîn adus de spate, cu figura frumoasă şi bărbătească ; acum el era un om care nu părea să aibă mai mult de 40—45 de ani. Faţa lui, cu ridurile întinse, arăta şi mai frumoasă.

Între timp, din clădire ieşi un bărbat tînăr.

— Profesorul Semionov, spuse căpitanul.

Bărbatul îi văzu pe marinari şi se îndreptă grăbit spre ei. El strînse cu putere mîna căpitanului :

— Totdeauna sînt bucuros să vă văd, Vasili Trofimovici. Ce mai faci, întinereşti ?

— Da, să trăiţi, tovarăşe profesor ! raportă în glumă Vasili Ciumak. Iată şi noii dinţi, care au început să crească în timpul călătoriei pe mare. Secundul meu chemase doctorul. Închipuiţi-vă, cum s-ar fi minunat medicul constatînd că unui bărbat în toată firea îi cresc dinţii ! Să vezi ce mi s-a întîmplat. Într-o noapte a venit marinarul de cart şi mi-a bătut în uşă. Atunci mai purtam încă proteză dentară, iar în noaptea aceea o ţineam într-un pahar cu apă. Cînd am auzit ciocănitul din uşă, am răspuns : „Cine-i acolo ?" Fără proteză aveam o voce străină, de bătrîn...

Vadim era atît de uimit, încît nu putu nici măcar să rîdă. Iată deci cine fusese căpitanul : un vechi marinar de pe „Potemkin", legendarul marinar octogenar, bunicul lui Mihail Ciumak. Iată de ce cunoştea el atît de bine istoria mării. El comanda milităreşte, deoarece multă vreme

fostul marinar de pe „Potemkin" fusese căpitanul torpilorului „Cutezătorul". Dar cum de întinerise din nou ? Prin urmare în această clădire...

— În casa aceasta se reface tinerețea, spuse căpitanul Vasili Ciumak secundului său. Am să-ți explic cum se realizează aceasta, și, dacă greșesc cu ceva, profesorul o să mă corecteze...

— Interesant, să văd cum v-ați însușit știința noastră, spuse profesorul Semionov.

— Încă din vremuri de demult, visul cel mai frumos al omenirii a fost readucerea tinereții. Alchimiștii încercaseră chiar să prepare un „elixir al tinereții". Mai tîrziu, chirurgi din diferite țări, și de la noi din Rusia, au încercat să obțină întinerirea omului prin transplantarea unor glande de la maimuțe. Nici una dintre aceste încercări n-a reușit, continuă Vasili Ciumak. Primele experiențe cu adevărat izbutite în problema combaterii bătrîneții, cu ajutorul soluțiilor de novocaină, au fost făcute la institutul de sub conducerea academicianului Parhon din Romînia. Mai tîrziu, tînărul savant sovietic Ilia Krivolap a obținut niște preparate cu ajutorul cărora se poate regla activitatea sistemului nervos. Profesorul Semionov s-a ocupat de crearea polihormonului care să cuprindă toți hormonii importanți secretați de glandele cu secreție internă. Hormonii, aceste acumulatoare de energie, participă la procesele cele mai complexe ale vieții, influențează întregul organism...

— O dată cu epuizarea sistemului nervos, continuă de data aceasta profesorul, slăbește și activitatea glandelor și se schimbă și componența hormonilor, atît cantitativ, cît și calitativ. Datorită acestui fapt, schimbul energetic din organism se reduce și apare boala bătrîneții.

— Vă rog să nu mă întrerupeți, colega, spuse Vasili Ciumak. Savanții au acționat cînd asupra sistemului nervos central, cînd asupra glandelor cu secreție internă și n-au obținut nici un rezultat. Aceste metode importante trebuiau să fie însă folosite împreună, concomitent. Abia atunci i-a fost redată omului tinerețea. Tinerețea este starea naturală a omului ! Așa e, profesore ?

— Așa e, îl susținu cu ardoare profesorul. Ochii îi străluceau. Era însuflețit. Fără să vrea, Vadim se gîndi cît de mult muncise profesorul, cîte deziluzii, cîte greșeli, cîtă neîncredere va fi întîlnit el în anevoiosu-i drum. Obținuse însă victoria, plutind pînă la ea pe valuri furtunoase, pentru că și în el existase întotdeauna marea.

— Dar nu s-ar putea să arunc măcar o privire în laboratoarele dumneavoastră ? întrebă timid Vadim. Temîndu-se că profesorul îl va refuza, adăugă : Ca elev eram pasionat de biologie...

Profesorul Semionov se încruntă, dar probabil că întoarcerea căpitanului Ciumak avusese o influență favorabilă asupra lui.

— O privire se poate, îi scăpă parcă fără prea multă bunăvoință.

Vasili Ciumak se minună :

— Ce vi s-a întîmplat, profesore ? Eram sigur că veți răspunde ca de obicei : „La noi nu-i muzeu".

Pornîră toți, împreună cu profesorul. Trecură prin ușa batantă de sticlă, printr-un coridor lung, pe lîngă o mulțime de uși pe care scria „Laboratorul 3"... „Laboratorul 27"...

— Vă voi arăta unul dintre laboratoarele cele mai importante, „Laboratorul 30", spuse savantul.

Vadim se pomeni într-o sală uriașă. De-a lungul pereților erau înșirate fotolii comode, în care ședeau bolnavii de bătrînețe. De la brațele, gîtul și stomacul lor porneau niște curele cu conductoare, care duceau la diferite aparate. Pe ecranele televizoarelor străluceau luminițe verzui și violete.

Profesorul îl conduse pe Vadim la unul dintre bolnavi.

— Acesta este Ișcenko, fost mecanic pe o combină. Are 75 de ani și este de mult pensionar. Acum se însănătoșește la noi, așa încît peste vreo trei-patru luni se va întoarce la ocupația lui preferată.

Vadim remarcă pentru sine că nici profesorul, nici numeroșii medici și surori care lucrau la Institutul Tinereții nu utilizau cuvîntul „bolnavi". Aici pacienții erau denumiți „cei ce se însănătoșesc".

Profesorul Semionov arătă spre aparate.

— Aici avem diferite contoare și oscilografe. Cu ajutorul atomilor marcați urmărim înglobarea și drumul pe care-l urmează medicamentele noastre în organism. Iașcenko primește acum hormonul de insulină, care există în Preparatul tinereții, pentru îmbunătățirea funcționării ficatului. Trecerea acestui hormon este înregistrată de contor, iar excitațiile nervoase ce apar se observă pe ecranul televizorului. Priviți pe tovarășul Iașcenko, fost și viitor mecanic pe combină. Fața lui are acum o culoare normală, iar sub ochi nu mai are pungi de bătrînețe. El a venit la noi complet invalid. Bătrînețea e perfidă, oftă profesorul. Ea vine încet și pe nesimțite. Sistemul nervos se uzează, slăbește funcționarea glandelor cu secreție internă, schimbul de materii și de energie se deregleazä, iar vasele sistemului circulator se înfundă. Alimentarea cu sînge a organelor slăbește, produsele de descompunere otrăvesc sistemul nervos. Se creează un cerc vicios al bătrîneții. Hai să examinăm acțiunea preparatului nostru de întinerire asupra unui organ oarecare, de pildă asupra stomacului. Introducerea polihormonului favorizează intensificarea funcționării a 40 de milioane de glande gastrice. Se produce mai mult suc gastric, în care se află fermenți, adică substanțe ce accelerează reacțiile. Ca urmare a acestui proces, se îmbunătățește digestia. Organele primesc hrană și rezervă de energie în cantități suficiente ; în organism rămîn mai puține produse de descompunere care să otrăvească sistemul nervos. Întărirea sistemului nervos influențează la rîndul său asupra glandelor cu secreție internă, care produc hormoni. Se creează astfel un alt ciclu, și anume acela al restabilirii sănătății. Pentru ca această restabilire să meargă uniform și stabil, noi influențăm simultan organismul, stimulîndu-i sistemul nervos, și anume cu polihormoni și cu soluții de novocaină. Ofensiva asupra bătrîneții o pornim pe toate fronturile...

— Însuși academicianul Parhon a spus că bătrînețea poate și trebuie să fie tămăduită, interveni Vasili Ciumak privindu-l șiret pe profesor. El a combătut-o cu soluții de novocaină, care stimulează activitatea sistemului nervos și a celui circulator. Dar o vindecare totală și stabilă a bătrîneții s-a reușit numai atunci cînd au fost studiați și creați sintetic

toţi hormonii şi stimulenţii sistemului nervos, produse care au intrat în Preparatul tinereţii. Aşa este, profesore?

— Adevărat, confirmă savantul. Numai că dumneata vorbeşti despre munca noastră ca şi cînd ea ar fi apropiată de perfecţiune. De fapt, acesta nu-i decît începutul. Apoi întorcîndu-se spre Vadim continuă: Vasili Trofimovici este unul dintre primii noştri pacienţi complet vindecaţi. După cum vedeţi, după mai multe verificări, i-am permis chiar să se întoarcă la vechea lui muncă. Din păcate, noi n-am putut să vă înştiinţăm despre acest lucru nici pe dumneavoastră şi nici pe altcineva din echipaj. Aşa a dorit Vasili Trofimovici. Se temea că, aflînd cine stă pe puntea de comandă, echipajul vasului îl va privi ca pe o „minune", cu neîncredere, cu curiozitate şi astfel atît munca sa, cît şi a celorlalţi ar fi fost îngreunată.

— Poate că aceasta a fost ultima tresărire a fostei mele bătrîneţi, glumi vechiul marinar de pe „Potemkin". Dar imediat ce m-am întors pe mare, orice îndoială a pierit.

— Da... marea..., începu profesorul. Se gîndea la veşnica şi minunata mişcare a vieţii, la mugetul talazurilor, la oamenii îndrăzneţi îndrăgostiţi de furtună. Îşi aminti de aceia care la vîrsta de 30 de ani aveau deja sufletul definitiv îmbătrînit şi-l admiră pe marinarul căruia la o vîrstă matusalemică nu-i lipsea decît un corp tînăr.

— Hai să ne plimbăm pe bulevard, propuse Vasili Ciumak.

Ieşiră pe chei. Respirau aerul proaspăt, sărat, priveau spre larg, acolo unde te poţi dezlănţui şi te poţi simţi ca o pasăre. În faţa lor fremăta marea, iar iahturile albe pluteau spre orizont, topindu-se în albastrul mării şi al cerului, aidoma visului veşnicei tinereţi...

În romîneşte de RADU TUDOR

Întîlnire cu cititorii la umbra sălciilor din Bucşoaia

Încă din luna iunie am primit la redacţie o scrisoare din partea Bibliotecii regionale Suceava, care mă invita să mă întîlnesc la începutul lunii august cu cititorii Colecţiei.

Una dintre cele mai interesante consfătuiri la care am luat parte este aceea de la Tabăra centrală de pionieri şi şcolari din Bucşoaia (comuna Frasin, raionul Gura Humorului). Aici, ca pretutindeni la noi în ţară, se vede grija pe care partidul o poartă tinerei generaţii. E o tabără despre care merită să se scrie o carte. E cea mai mare din ţară : de unde în 1960, aici îşi puteau petrece vacanţa 500 de copii, în 1961 tabăra a putut primi 1 000, iar în toate seriile a găzduit anul acesta 4 000 de mici cetăţeni ai republicii noastre. Totul este aici încîntător, tineresc, curat : priveliştea întinsă pe 17 ha, într-o depresiune formată de confluenţa Suhei cu Moldova, unde copiii merg în zilele călduroase la scaldă, peluzele cu iarbă, sălciile care înconjură tabăra, jocurile, cîntecele, solarele, adică marile construcţii luminoase şi aerate, din lemn şi sticlă, unde dorm copiii.

Aici copiii primesc cinci mese pe zi, substanţiale, hrănitoare şi gustoase. Profesori şi doctori, bucătari şi cofetari, instructori de pionieri şi educatoare muncesc aici cu dragoste şi pricepere pentru odihna şi sănătatea miilor de oaspeţi ai taberei.

Întîlnirea noastră a avut loc după al doilea mic dejun, într-o poieniţă, care părea un pitoresc amfiteatru împresurat de sălcii. Cîteva sute de copii şi şcolari, pionieri şi utemişti, s-au strîns în jurul meu şi, împreună, am dezbătut problemele literaturii de anticipaţie.

Întrebările pe care mi le-au pus vădeau interesul lor pentru marile cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii contemporane, încrederea lor în progres şi în roadele pe care le va aduce omenirii comunismul.

Discuţia sărea de la un subiect la altul, de la realitate la fantezie ; ne însufleţea minunata întrecere pe care oamenii sovietici au pornit-o între vis şi faptă, şi toţi eram emoţionaţi, încîntaţi şi mîndri că trăim în era cosmică şi a comunismului.

Nu e de mirare că una dintre temele mai des pomenite a fost cea cosmică. Unii, ca Anton Maria, *elevă în clasa a IV-a, erau curioşi să afle amănunte despre epocalele zboruri ale lui Gagarin şi Titov şi, mai ales, despre copilăria lor. Alţii, ca* Jidiuc Vasile, *elev în clasa a VI-a, şi* Pănescu Gheorghe *(grupul şcolar minier—Zlatna), voiau să ştie cînd va ajunge un cosmonaut în Lună, ce este paradoxul lui Einstein, cum sînt construite rachetele fotonice şi chiar acelea care întrec în iuţeală viteza luminii. „Am vrea să publicaţi cît mai multe povestiri şi romane despre zborul în Cosmos". Această dorinţă, pe care am auzit-o atunci de mai multe ori, venea să întărească propunerile primite de Colecţie din partea corespondenţilor ei.*

Arătîndu-le acest lucru, i-am încredinţat pe tinerii entuziaşti din tabără că redacţia va publica noi lucrări interesante şi instructive despre călătoriile omului în spaţiile siderale. Chiar în prezent, pe „şantierul" Colecţiei se află cîteva romane „cosmice" valoroase scrise de autori romîni, ca Romulus Bărbulescu, George Anania, Cecilia Dudu, D. Todericiu, Ion Mînzatu. De asemenea, am arătat că mulţi cititori ne cer să publicăm şi povestiri legate de teme terestre, ceea ce, de altfel, o seamă de participanţi la consfătuire au solicitat şi ei. Astfel, pe Ghenea Mircea, *de la Casa de copii nr. 1-Dorohoi, îl interesau cărţile lui Jules Verne,* Clipa Petru, *elev în clasa a VII-a (Casa de copii nr. 1-Dorohoi) şi-a mărturisit admiraţia atît pentru romanul „Paradoxala aventură" de Ion Mînzatu, cît şi pentru acela scris de Sergiu Fărcăşan, „Secretul inginerului Muşat", şi dorinţa de a intra în corespondenţă cu aceşti doi talentaţi scriitori ai noştri. Mulţi mi-au cerut amănunte despre autorul sovietic Boris Fradkin, al cărui roman „Prizonierii beznei de foc" (care tocmai apărea în Colecţie) le stîrnise un mare interes, prin acţiunea lui în acelaşi timp pasionantă şi plină de lucruri necunoscute.*

Alţi prieteni ai Colecţiei noastre erau dornici să afle o serie de lucruri legate de genul ştiinţifico-fantastic. Dragomir Elisabeta, *elevă în clasa a XI-a,* Neamţu Ioan, *de la Casa de copii nr. 2-Botoşani, voiau să ştie cum este scrisă o povestire de anticipaţie.*

Din discuţie s-a desprins faptul că lucrările de anticipaţie au un rol important în dezvoltarea gustului şi pasiunii pentru ştiinţă şi tehnică. De asemenea, a reieşit că problema nr. 1 care stă înaintea tinerilor noştri cititori este învăţătura. Toţi au fost de acord că muncind cu rîvnă pentru însuşirea a cît mai multor cunoştinţe teoretice şi practice îşi vor putea înfăptui visurile. De aceea, la sfîrşitul consfătuirii şi-au luat angajamentul să înveţe cît mai bine, spre a ajunge să stăpînească tainele ştiinţei şi ale tehnicii.

În drum spre Suceava i-am spus tovarăşului Mircea Filip, de la biblioteca regională, că tinerii prieteni ai Colecţiei pe care îi cunoscusem în Tabăra Bucşoaia m-au impresionat prin atitudinea lor în acelaşi timp

entuziastă și serioasă. Această mărturisire l-a făcut pe însoțitorul meu să-mi declare cu o stăpînită, dar evidentă mîndrie că regiunea Suceava nu duce lipsă de oameni de seamă. Doar acolo s-au născut Eminescu, Enescu, Luchian, Porumbescu, Labiș.

Întîlnirea aceasta a prilejuit un schimb rodnic de păreri. Redacția Colecției intenționează ca pe viitor să întărească tot mai mult legătura ei cu cititorii, să afle impresiile, opiniile și sugestiile acestora, în scopul publicării unor lucrări științifico-fantastice tot mai interesante și mai legate de grandioasele perspective ale erei cosmice și ale comunismului.

Locurile unde cititorii noștri vor avea prilejul să se întîlnească cu scriitorii și colaboratorii Colecției vor fi cluburile, bibliotecile, casele de cultură, căminele culturale.

ADRIAN ROGOZ

Tiparul : Combinatul poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare & editor Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire,
muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

Abonamentele la revista „Ştiinţă şi Tehnică" şi la colecţia de „Povestiri ştiinţifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservirea în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituţii şi de la sate, secţiile de difuzare a presei, precum şi de către factorii şi oficiile poştale.

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ - PREŢUL 1 LE[I]

OCTOMBRIE 1961